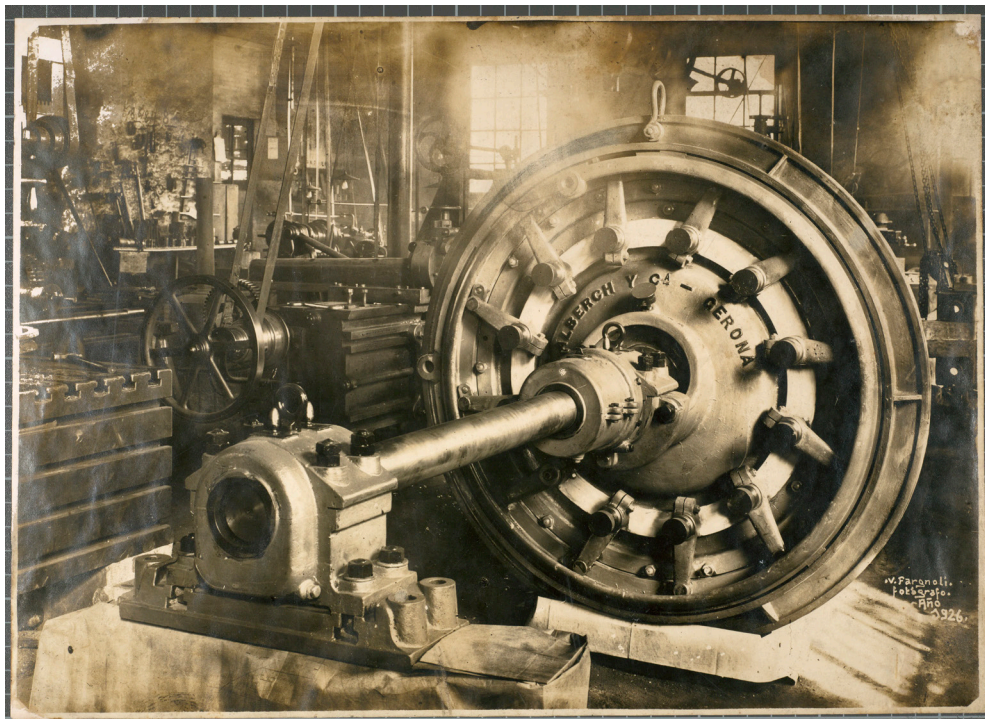

La bellesa de les màquines

Text > JOAN FONTCUBERTA, artista i fotògraf

Es treballa més divulgats de Valentí Fagnoli passen revista al paisatge natural, arquitectònic i humà de Girona i de les seves comarques. Donada aquesta preponderància temàtica, sobten les fotografies realitzades a la Foneria Alberch a mitjans de la dècada dels anys vint, que vistes des de la perspectiva present semblen satisfer un desig d'arqueologia industrial. La sorpresa, però, es deu a diversos factors més enllà de la singularitat dels objectes representats. Fagnoli, en general, es caracteritza per un tractament d'austeritat estilística, fàcilment comprensible per la funció documental que el guia: en ell la voluntat descriptiva preval sobre qualsevol temptació esteticista. Però això no obsta perquè la mateixa tipologia dels seus temes (paisatges sovint bucòlics o feréstecs, edificis del passat que admirem com a testimonis de la història) convoqui una mirada nostàlgica, accentuada a vegades per un lleuger tractament de pictorialisme romàntic. Les vistes obtingudes als diversos tallers de la Foneria Alberch, en canvi, mantenen la fredor d'una mirada asèptica, quasi tan maquinal com les mateixes màquines retratades, que al seu torn semblen desplegar-se en exercicis cubistes de geometria, en jocs de plans i línies, en enquadraments dinàmics que rebutjaven l'harmonia tradicional. Es tracta d'imatges que bé podrien passar per exemples de la Neue Sachlichkeit (Nova Objectivitat) d'Albert Renger-Patzsch, del Constructivisme d'Alexander Roschenko o del Precisionisme de Charles Sheeler (els moviments que a l'època d'entreguerres van fixar el rumb de la fotografia moderna).

Per als historiadors de la fotografia, les fotografies de la Foneria Alberch ens piquen l'ullet. Venen a demostrar que ningú s'escapoleix de la pressió de l'esperit del seu temps i que, quan les circumstàncies ho permetien, Fagnoli no reprimia aquell impuls d'avantguarda i innovació, ni que només fos per correspondre a la inevitable fascinació per la tecnologia i per les obres

>> Maquinària de la Foneria Alberch. (Font: AJUNTAMENT DE GIRONA. CRDI. VALENTÍ FARGNOLI.)

d'enginyeria que desafiaven la sensibilitat tradicional.

Les màquines apareixien en aquell temps com a promeses emancipadores d'un progrés esperançador i no com els monstres deshumanitzats del capitalisme voraç que tan intel·ligentment va satiritzar Charles Chaplin a *Temps moderns* (1936). La tecnificació iniciada a la revolució industrial va permetre multiplicar la rendibilitat del capital alhora que intensificava també l'exploatació dels treballadors. Però, quan el proletariat conquesta el poder, la màquina passa a ser un aliat que permetrà a la societat alliberar-se de la fam i de la misèria. D'aquí, doncs, l'èxtasi de les avantguardes reivindicant la «bellesa» de les màquines. Però, contra les utopies ingènues, gent sàvia com Einstein es preguntaren més tard: com és que aquesta magnífica tecnologia científica, que ens estalvia treball i ens fa la vida més fàcil, ens aporta tan poca felicitat? Potser (respondrà) perquè encara no hem après a aplicar-la amb la intel·ligència necessària.

Fagnoli no reprimia aquell impuls d'avantguarda i innovació, ni que només fos per correspondre a la inevitable fascinació per la tecnologia i per les obres d'enginyeria que desafiaven la sensibilitat tradicional